

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14820,Zaklady-Metalowe-im-Gen-Waltera-w-Radomiu.html>
2023-02-06, 11:07

Zakłady Metalowe im. Gen. Waltera w Radomiu

Zakłady Metalowe im. Gen. Waltera w Radomiu, (1925-1927 – Państwowa Fabryka Broni, 1927-1939 i 1945-1948 – Fabryka Broni w Radomiu, 1939-1945 – Waffenfabrik Radom, 1948-1951 – Zjednoczone Zakłady Wyrobów Metalowych Zakład nr 1, 1951-1972 – Zakłady Metalowe im. Gen. Waltera, 1972-1982 – ZM Predom-Łucznik im. gen. Waltera, 1982-1990 – ZM Łucznik im. gen. Waltera, 1990-1993 ZM Łucznik, 1994-2000 ZM Łucznik S.A.), od 30 VI 2000 spółka FB Łucznik-Radom).

We IX 1939 Niemcy wcielili FB do firmy Steyr-Daimler-Puch; część pracowników FB współpracowała z ZWZ-AK, przemycała podzespoły pistoletów marki Vis, z których montowano broń. 16 X 1942 Niemcy w publicznej egzekucji stracili 15 pracowników za działalność konspiracyjną. Od 1948 produkcja cywilna: przemysłowe maszyny do szycia LZS, wiele wzorów maszyn do użytku domowego, maszyny do pisania Facit oraz zamki, kłódki, narzędzia i obrabiarki, sprężarki i inne. Do ZM, obok zakładu macierzystego przy ul. 1905 Roku, należał także Zakład Sprzętu Grzejnego, tzw. Błaszanka (od 1976), Zakład Maszyn do Szycia oraz Zakład Maszyn do Pisania w dzielnicy Gołębiów (1970), filia w Zwoleniu; w 1980 zatrudniały ok. 11 700 osób. 25 VI 1976 robotnicy ZM zaprotestowali przeciwko podwyżkom cen; za udział w wydarzeniach czerwcowych w VIII 1976 zwolniono ok. 360 osób, wielu robotników stanęło przed sądem i kolegium ds. wykroczeń.

W VIII 1980 nie strajkowano. Pierwszy strajk zorganizowano 10 IX 1980. 8 X 1980 Jerzy Beresiński, Ireneusz Czarnecki, Marek Dujka, Błażej Farbiszewski, Stanisław Gos, Wiktor Kołodziejewski, Witold Król, Stanisław Małecki, Zbigniew Melich i Stanisław Walczak poinformowali dyrekcję o powstaniu

Tymczasowego Komitetu Założycielskiego „S”. 11 X 1980 wybrano Zarząd TKZ – przewodniczący S. Walczak, z-cy: Andrzej Sobieraj (przewodniczący MKZ Ziemia Radomska od 9 X 1980), Ryszard Staszowski i S. Małecki. Do „S” należało 90% załogi – 11 tys. osób, najwięcej w regionie. 3 I 1981 wybrano KZ w składzie: przewodniczący Tadeusz Lipiec oraz z-cy – Waldemar Jarocki, W. Król, Jerzy Maślanek, Wawrzyniec Pytel i Jerzy Wdowiak; w prezydium zasiadło jeszcze 9 osób, cała KZ liczyła 60 członków. Podjęto wówczas uchwały dot. upamiętnienia protestu z VI 1976 i rehabilitacji represjonowanych. ZM reprezentowało 10 osób podczas I WZD Regionu Ziemia Radomska; 12 III 1981 na przewodniczącego MKR Ziemia Radomska wybrano A. Sobieraja. Delegatami na I KZD w Gdańsku byli: J. Wdowiak, W. Król oraz A. Sobieraj. W 1990 delegatami na zjazd zostali J. Wdowiak i W. Baranowski. 27 III 1981 przeprowadzono strajk ostrzegawczy.

14 XII 1981 wiele osób nie podjęło pracy, następnie podejmowano różne formy protestu, w tym strajk włoski. Internowani: W. Baranowski, Marek Gawlik, W. Jarocki, W. Król, T. Lipiec, S. Małecki, A. Sobieraj i S. Walczak. Natychmiast rozpoczęto działalność związkową, powielając ulotki i biuletyny informacyjne. Za działalność związkową już 17 XII 1981 aresztowano Zdzisława Michalskiego, w III 1982 Tadeusza Kaletę, w IV 1982 Franciszka Kramka, 9 V 1982 Ewę Glinę, W. Baranowskiego i Mariana Sadowskiego – współtworzących grupę zajmującą się drukiem i kolportażem ulotek. Podziemną TKZ „S” tworzyli: W. Król (przewodniczący) oraz m.in. Zbigniew Białek, Waldemar Biegaj, A. Grzeszczyk, F. Kramek, Aleksander Małecki, Longin Matraszek, Edward Mordak, Marek Siedlecki i T. Woźniak. Komisja wydawała m.in. pismo „Solidarni. Biuletyn Informacyjny NSZZ «S» Zakładów Metalowych w Radomiu” (IX 1982 – XI 1983, ukazało się 11 nr.), ulotki i odezwy, zbierała składki i wspierała potrzebujących. Za druk i kolportaż pisma „Solidarni. BI NSZZ «S» ZM” aresztowano we IX 1983 Edwarda Natorę, 3 XI 1983 Andrzeja Grzeszczyka, W. Króla i T. Woźniaka (wszyscy zwolnieni po kilkumiesięcznym pobycie w areszcie). Od 1986 W. Król był przewodniczącym podziemnej RKW, VIII 1988 – XI 1989 MKR Ziemia Radomska.

14 X 1988 na wiecu załogi ogłoszono rozpoczęcie jawnej działalności przez zakładową „S” i zgłoszono ten fakt do dyrekcji ZM. W I 1989 na 9117 zatrudnionych do „S” należało 35% załogi. II WZD odbyło się 2 IX 1989, przewodniczącym KZ został S. Górski, z-cami Kazimierz Jakubowski, J. Maślanek i S. Walczak. W 1990 zatrudnienie spadło do 8500 osób.

W VIII 2012 FB zatrudniała 398 osób, do „S” należało 178, do OPZZ – ok. 55.

Krzysztof Busse

[Region Ziemia Radomska, Radom](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)